

U Z N E S N I E

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobcu **J. B., S. S., X. B.**, zastúpeného advokátom **S. & P., s. r. o., Š., X. B., IČO X.**, proti žalovanému **A. - S. P., a. s., D., X. B.**, zastúpenému **M. & M., s. r. o., P., B.**, **o zaplataenie 53 774,17 eur**, na dovolanie žalobcu proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. júna 2012, č. k. 3Ob0 166/2010-795, takto

r o z h o d o l :

Dovolací súd rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 12. júna 2012, č. k. 3Ob0 166/2010-795 v napadnutej časti **z r u š u j e** a vec mu **v r a c i a** na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom zo dňa 05. 05. 2008, č. k. 4Cb 14/2003-726 uložil žalovanému povinnosť zaplatiť žalobcovi 1620 000 Sk a trovy konania v sume 385 342 Sk. Z odôvodnenia rozsudku vyplýva, že žalobca sa domáhal proti žalovanému zaplataenia sumy 1700 000 Sk s príslušenstvom titulom nezaplataeného odstupného podľa § 669 Obchodného zákonníka.

Žalovaný vo vyjadrení uviedol, že pri posudzovaní nároku na odstupné a jeho výšku je potrebné brať na zreteľ všetky relevantné okolnosti, ako aj tie, ktoré nie sú uvedené priamo v zákone. Poukázal na neuzavretie konkurenčnej doložky v zmluve podľa § 672a Obchodného zákonníka, preto odstupné žalobcovi nepatrí.

Súd v novom konaní doplnil dokazovanie písomnými dôkazmi a zistil, že predmetom konania je nárok žalobcu na zaplatenie odstupného v súvislosti s ukončením zmluvy o obchodnom zastúpení podľa § 669 ods. 1 Obchodného zákonníka. Súd pri posudzovaní nároku vychádzal so zákonných ustanovení § 652, § 669 ods. 1 písm. a/, b/, § 669 ods. 2 Obchodného zákonníka /v texte odôvodnenia rozhodnutia zrejme omylom uvedené „O. s. p.“/. Účastníci konania dňa 10. 01. 1997 uzavreli zmluvu o obchodnom zastúpení, na základe ktorej žalobca vykonával pre žalovaného sprostredkovanie poistenia podľa čl. IV. zmluvy. Žalovaný zmluvu vypovedal dňa 24. 05. 2002 bez udania dôvodu, na základe čoho žalobca žiadal odstupné podľa § 669 ods. 1 Obchodného zákonníka vo výške 1 734 547,70 Sk, ktoré vypočítal z celkovej výšky získaných provízií za 5 rokov /8 672 738,53 Sk/. Po vrátení veci na nové konania žalobca žiadal vyplatiť sumu 1 620 000 Sk.

Medzi účastníkmi zostal sporný nárok na vyplatenie odstupného podľa § 669 ods. 2 Obchodného zákonníka, ktoré ustanovenie má kogentný charakter. Po skončení zmluvy má podľa uvedeného ustanovenia zástupca nárok na odstupné, pokiaľ splnil predpoklady podľa § 669 ods. 1 Obchodného zákonníka, ktoré predstavuje akúsi formu odškodnenia /nie však v zmysle vyrovnania utrpenej škody/, ide o zvláštnu v peniazoch vyjadriteľnú odmenu za výsledok činnosti obchodného zástupcu pre zastúpeného, ktorý sa prejavuje v postavení zastúpeného na trhu v dobe ukončenia obchodného zastúpenia, z ktorého trvá prínos pre obchody zastúpeného a tento prínos presiahne ukončenie obchodného zastúpenia. Ak je preukázateľne splnená táto podmienka, zákon ustanovuje i splnenie ďalšej podmienky pre úspešné uplatňovanie takéhoto nároku, a to, aby bolo vyplatenie odstupného jednoznačne posúdené ako spravodlivé, teda všeobecne zodpovedajúce zásadám poctivého obchodného styku so zreteľom na všetky okolnosti vzťahu medzi účastníkmi, pričom treba brať na zreteľ i to, či bola alebo nebola dohodnutá konkurenčná doložka.

Z uvedeného vyplýva, že sa má prihliadnuť ku všetkým okolnostiam, z ktorých zákon vyslovene uvádza províziu, ktorú obchodný zástupca stráca a taktiež použitie či nepoužitie konkurenčnej doložky. Princíp spravodlivosti má byť uplatnený jednak voči zastúpenému, ale aj voči zástupcovi. Pokiaľ ide o konkurenčnú doložku, treba vychádzať z toho, že jej použitie predstavuje obmedzenie budúcej činnosti obchodného zástupcu, ktoré je možné v jeho takto kompenzovať a naopak, ak nebola dohodnutá.

Z vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný vypovedal zmluvu bez udania dôvodu dňa 24. 05. 2002.

Podľa § 669a Obchodného zákonníka právo na odstúpené nevznikne, ak zastúpený odstúpi od zmluvy pre porušenie zmluvného záväzku obchodným zástupcom, ktoré zakladá právo na odstúpenie od zmluvy.

Podľa § 668 ods. 2 Obchodného zákonníka zmluvu dohodnutú na neurčitý čas môže ukončiť ktorákoľvek zo strán výpoveďou.

Citované ustanovenia upravujú spôsoby skončenia zmluvy so zreteľom na dôvody, ktoré by niektorú zo strán ku skončeniu zmluvného vzťahu viedli. Aj samotná zmluva o obchodnom zastúpení zo dňa 10. 01. 1997 výslovne rozlišuje obidva spôsoby skončenia zmluvy vo svojich ustanoveniach, pričom v ust. čl. VII upravuje výpoveď a v čl. VIII upravuje odstúpenie od zmluvy s tým, že pri tomto spôsobe skončenia zmluvy vymenúva i dôvody, ktoré môžu viesť zastúpeného k odstúpeniu. Zákon i zmluva rozlišuje ukončenie zmluvy výpoveďou bez povinnosti uviesť dôvody a odstúpením od zmluvy, pre ktoré musia existovať dôvody.

Zmluva o obchodnom zastúpení skončila výpoveďou podľa čl. VII bez toho, aby bol uvedený dôvod ukončenia zmluvného vzťahu, a z tohto titulu vzniká nárok na odstúpené, teda nedošlo k skončeniu zmluvy odstúpením, podľa čl. VIII pre porušenie zmluvy resp. inej skutočnosti zakladajúcej právo na odstúpenie od zmluvy a vylučujúce právo na odstúpené.

Podľa obsahu žaloby výška odstúpeného predstavovala priemernú ročnú províziu, vypočítanú z priemeru provízií, ktoré žalobca ako obchodný zástupca v priebehu piatich rokov získal.

Ustanovenie § 669 ods. 1 písm. a/ Obchodného zákonníka upravuje primeranú náhradu provízie, ktorú by obchodný zástupca vzhľadom na výsledok svojej činnosti mohol získať, pokiaľ by obchodné zastupovanie neskončilo a súčasne predstavuje aj určité vyrovnanie prínosu činnosti obchodného zástupcu pre zastúpeného na danom trhu a jeho zvýhodnenie, preto pre vznik práva na odplatu sú určené podmienky, ktoré musia byť splnené súčasne. Prvou podmienkou je, že obchodný zástupca pre zastúpeného získal nových zákazníkov alebo

významne rozvinul obchod s doterajšími zákazníkmi a prospech z tejto činnosti obchodného zástupcu musí trvať aj v dobe skončenia zmluvy o obchodnom zastúpení. To znamená, že odplata obchodnému zástupcovi patrí len za činnosť, ktorá spočíva v jeho aktívnej účasti na získaní nových klientov. Druhou podmienkou je skutočnosť, že odplata musí byť posúdená ako spravodlivá, teda zodpovedajúca poctivému obchodnému styku a obchodnej morálke.

Pokiaľ ide o maximálnu výšku odstupného, je obmedzená v ust. § 669 ods. 2 Obchodného zákonníka na priemer provízie získanej obchodným zástupcom v priebehu posledných piatich rokov.

Rozpor medzi účastníkmi konania bol v oblasti zaradenia pre výpočet odstupného. Nebolo spochybnené, že žalovaný uzavrel s s. r. o. L dňa 03. 02.1998 zmluvu o poistení motorových vozidiel. Súd doplnil dokazovanie o svedecké výpovede svedkov a prehľadom peňažných plnení žalobcovi s zistil, že so žalovaným vyhovených provízných listov, predstavujúcich prehľad peňažných plnení, ktoré boli sporné medzi účastníkmi a z listov o priznaní bonifikácie žalobcovi, ako aj z vyjadrenia žalovaného k predpokladom na dosiahnutie funkčného stupňa generálny reprezentant, v ktorom bol žalobca zaradený, mal súd za preukázané, že žalovaný pričinením žalobcu získal značný prospech a neuveril tvrdeniam žalovaného, že žalobca svoje povinnosti neplnil.

Súd mal za preukázané, že nárok žalobcu je podľa § 669 Obchodného zákonníka oprávnený, nakoľko podľa výkazov mal súd za preukázané, že žalobca pre žalovaného získal, resp. rozvinul obchody, z ktorých mal podstatné výhody. Žalobca za uvedené obchody získal 8 672 738,53 Sk provízie za päť rokov, ktoré žalovaný vyplatil bez výhrad. Žalobca bol trvale vyhodnocovaný ako jeden z najlepších reprezentantov zastupujúcich žalovaného, preto tvrdenie žalovaného, že zmluvu zrušil z dôvodu porušovania zákona žalobcom, nemal súd za preukázané.

Súd sa nestotožnil s názorom žalovaného, že právo na odstupné žalobcovi patrí len vtedy, ak je použitá konkurenčná doložka. Podľa názoru súdu, dôležitým momentom pre posudzovanie spravodlivosti vyplatenia odstupného je práve provízia, ktorú zástupca, ktorý bol u žalovaného už v pozícii generálneho reprezentanta, čomu zodpovedala aj sadzba a výška provízií vyplácaných žalovaným za uzavreté resp. sprostredkované poistné zmluvy. Táto skutočnosť bola podľa názoru súdu tiež rozhodujúca pri posudzovaní vplyvu použitej resp.

nepoužitej konkurenčnej doložky na spravodlivosť vyplácania odstupného. Súd mal za to, že i v prípade pôsobenia žalobcu v inej spoločnosti, predmetom ktorej je sprostredkovateľská činnosť v poisťovníctve, nemožno predpokladať dosiahnutie provízií porovnateľných s tými, ktoré žalobca ukončením zmluvy o obchodnom zastúpení stratil. Na druhej strane tým, že medzi účastníkmi nebola dohodnutá konkurenčná doložka, nemožno posudzovať ako porušenie akýchkoľvek zmluvných dojednaní skutočnosť, že žalobca po skončení platnosti zmluvy o zastúpení so žalovaným, mal pracovať v inej spoločnosti, ktorej predmetom činnosti je sprostredkovateľská činnosť v poisťovníctve.

Na základe vykonaného dokazovania mal súd za preukázané, že žalobcovi vzniklo právo na odstupné podľa § 669 ods. 1 Obchodného zákonníka, nakoľko splnil zákonom stanovené podmienky, preto rozhodol tak, ako vyplýva z výroku rozsudku. Do výpočtu odstupného nie je zahrnutá provízia získaná žalobcom za starostlivosť o poistný kmeň, nakoľko táto nebola vyplácaná ako provízia za uzatvorené poistné zmluvy. Za základ pre určenie výšky bola použitá vyplatená provízia, ktorú žalovaný žalobcovi vyplácal. Súd ďalej dospel k záveru, že aj provízie vyplácané z poistných zmlúv uzavretých podľa Dohôd o poistení motorových vozidiel zo dňa 03. 02. 1998 boli vyplácané dôvodne. Spochybňovanie dôvodnosti vyplatenia provízií v súčasnom období nie je opodstatnené. V tejto súvislosti bolo poukázané i na ďalšie aktivity zo strany žalobcu, preukazujúce jeho vplyv na uzatváranie poistných zmlúv v prospech žalovaného napr. v prípade leasingu ojazdených áut žalobca vykonával ohliadky poisťovaných vozidiel, podpisoval odovzdávacie protokoly i poistné podmienky. Žalobca ďalej sprostredkoval obchody s následným uzavretím poistných zmlúv medzi L a inými predajcami áut /napr. A, s .r. o., AA, s. r. o., AAAA, a. s., T, s. r. o./. Súd sa nestotožnil ani s vyjadrením žalovaného, ktoré pripojil k prehľadu vyplácaných provízií, v ktorom zavádza keď v čl. II ods. 1 písm. b/ uvádza: provízia priebežná alebo provízia za starostlivosť o kmeň. Provízia za starostlivosť podľa názoru súdu nie je totožná s províziou priebežnou. Žalobca vo vyjadrení na pojednávaní 18. 06. 2004 sa dotkol iba provízie za starostlivosť o poistný kmeň, a to v záujme odstránenia možných sporných vecí. Je nesporné, že sa to týkalo iba provízií osobitne uvádzaných vo vyúčtovaniach ako provízia za starostlivosť. Súd mal za to, že ostatné provízie sú províziami za činnosť žalobcu ako obchodného zástupcu a jednoznačne vyplývajú zo zmluvy o obchodnom zastúpení.

Na základe uvedeného súd žalobe vyhovel. O trovách konania rozhodol podľa § 142 ods. 1 O. s. p. tak, že úspešnému žalobcovi priznal náhradu účelne vynaložených trov konania /súdny poplatok, trovy právneho zastúpenia vrátane trov v novom konaní/.

Žalovaný podal proti rozsudku v zákonnej lehote odvolanie podaním zo dňa 27. 06. 2008. V odôvodnení odvolania uviedol, že rozsudok nie je správny z dôvodu nesprávneho právneho posúdenia veci a nerešpektovania právneho názoru odvolacieho súdu podľa ust. § 226 O. s. p., nesprávnych skutkových zistení, hoci vykonal navrhované dôkazy, rozsudok má tiež vady, ktoré môžu mať za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, najmä je nepreskúmateľný pre nedostatočné odôvodnenie a nezrozumiteľnosť a súd neúplne zistil skutkový stav veci.

Ďalej citoval z odôvodnenia odvolacieho rozhodnutia a poukázal na to, že v novom rozhodnutí prvostupňový súd riadne neuviedol, ktoré skutočnosti mal za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa riadil. Súd v odôvodnení neuviedol, ako stanovil priemernú ročnú províziu, ktorá je maximálnou hranicou odstupného, ani ako dospel k sume 1 620 000 Sk.

Nadalej trval na tom, že ani v novom konaní neboli žalobcove tvrdenia preukázané. Ďalej poukázal na to, že pri stanovovaní odstupného nebola vôbec zohľadnená skutočnosť /z odôvodnenia to nevyplýva/, že zmluva o obchodnom zastúpení neobsahovala konkurenčnú doložku. Nezohľadnením nepoužitia konkurenčnej doložky a skutočnosti, že žalobca pôsobil a pôsobí v oblasti sprostredkovania poistenia po skončení zmluvy o obchodnom zastúpení doteraz, ako ďalšej okolnosti, ktorá ovplyvňuje spravodlivé určenie odstupného, a ktoré bolo potrebné v prospech žalovaného zohľadniť prinajmenšom znížením odstupného, čo považuje za nesprávne právne posúdenie.

Odvolateľ považoval za nesprávne, že došlo k zahrnutiu priebežnej provízie do základu pre výpočet odstupného a záver súdu, že do základu pre výpočet odstupného pre žalobcu boli zahrnuté všetky ostatné platby, okrem provízie za starostlivosť, teda aj priebežné provízie, považuje za nesprávny. Súd podľa odvolateľa nesprávne právne kvalifikoval aj priebežnú províziu ako odplatu zástupcovi za uzavretie poistných zmlúv.

Ďalej v odvolaní uviedol, že bolo preukázané, že Dohoda o poistení motorových vozidiel s V, s. r. o. bola uzavretá bez pričinenia žalobcu. Odvolateľ popiera odôvodnenosť

podanej žaloby žalobcom a navrhol napadnutý rozsudok zmeniť a žalobu zamietnuť a priznať náhradu trov konania, ktoré písomne vyčíslil.

O odvolaní rozhodol súd rozsudkom z 19. 05. 2009 č. k. 4Obo/117/2008-749 tak, že potvrdil rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 219 O. s. p. z dôvodu jeho vecnej správnosti, keď dospel k názoru, že súd prvého stupňa v novom konaní doplnil dokazovanie, na základe ktorého vyslovil právny názor a svoje rozhodnutie i náležité odôvodnil. Žalobcovi trovy odvolacieho konania nepriznal, pretože si ich neuplatnil.

Žalovaný vo veci podal sťažnosť na Ústavný súd Slovenskej republiky z dôvodu, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu neobsahoval špecifickú odpoveď ani na jeden sťažovateľom uvádzaný dôvod odvolania, v čom videl porušenie práva na súdnu ochranu a práva na spravodlivý proces.

Ústavný súd rozhodol o sťažnosti žalovaného Nálezom III.ÚS 131/2010-39, ktorým rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu, že dospel k záveru o porušení základného práva sťažovateľa na súdnu ochranu, ktorého sa odvolací súd dopustil nedostatočným odôvodnením svojho potvrdzujúceho rozsudku.

Podaním zo dňa 10. 06. 2011 žalovaný uviedol, že na základe rozsudku odvolacieho súdu zaplatil v prospech žalobcu sumu 53 774,15 eur a trovy konania.

Po rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky žalovaný požiadal žalobcu o vrátenie zaplatenej sumy a následne po zvážení všetkých okolností a skutočností, ktoré počas konania vyšli najavo, právnych argumentov vrátane odôvodnenia nálezu žalovaný vyslovil, že odstupné vo výške 36 000 eur bolo poskytnuté dôvodne podľa § 669 a nasl. Obchodného zákonníka a v prevyšujúcej časti nároku /nad 36 000 eur/ odstupné podľa žalovaného žalobcovi nepatrí.

Žalobca k uvedenému podaniu zaujal stanovisko v podaní zo dňa 16. 03. 2012, v ktorom okrem vecných argumentov uviedol, že suma vo výške 53 774,15 eur bola pripísaná na jeho účet dňa 23. 06. 2009 a aj napriek tejto skutočnosti na žalobe trvá v celom rozsahu, vrátane „uznanej“ sumy 36 000 eur. Uvedené uznanie podľa neho nevykazuje náležitú hmotnoprávnu

relevanciu a v prípade čiastočného späťvzatia žaloby by mohol byť žalobca vystavený hrozbe žaloby o vydanie bezdôvodného obohatenia zo strany žalovaného. V tejto súvislosti poukázal najmä na § 57 ods. 1 písm. f/ Exekučného poriadku, ako i § 154 ods. 1 a § 213 ods. 1 O. s. p. Navrhol napadnutý rozsudok potvrdiť a priznať žalobcovi trovy konania 1 296,78 eur za dva úkony právnej služby, paušálnu náhradu a 20 % DPH.

Žalovaný podaním zo dňa 05. 06. 2012 vzal svoje odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa vo výške 36 000 eur späť a v prevyšujúcej časti 17 774,15 eur na odvolaní zotrval.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací /§ 10 ods. 2/ preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 v spojení s § 214 ods. 1 O. s. p. na verejnom pojednávaní za účasti sporových strán.

Odvolací súd na pojednávaní oboznámil žalobcu o čiastočnom späťvzatí odvolania vo výške 36 000 eur, proti ktorému žalobca žiadnu námietku nevzniesol.

Nakoľko rozsudok odvolacieho súdu bol zrušený a vec mu bola vrátená na ďalšie konanie a v rámci ktorého bolo preukázané, že žalovaný zaplatil celú žalobcom požadovanú pohľadávku, ktorú žalobca prijal a prijatie platby i potvrdil. Zaplatením žalovanej pohľadávky dlh žalovaného zanikol /k vráteniu zaplatenej sumy zo strany žalobcu nedošlo, ani jej časti/ a žalobca na žalobe zotrval a ani zaplatenú sumu v spornej časti 11 774,15 eur žalovanému nevrátil, čím odpadol predmet konania. Odvolací súd pri posudzovaní veci vchádzal zo stavu rozhodnom v čase vyhlásenia rozsudku /§ 154 ods. 1 O. s. p./. Vzhľadom na uvedené považoval odvolací súd vznesené námietky žalobcu týkajúce sa zaplatenia pohľadávky žalovaným za bezpredmetné, pretože zrušením odvolacieho rozsudku zanikla i jeho právoplatnosť a vykonateľnosť a na tento prípad nevzťahuje § 57 ods. 1 písm. f/ EP.

Najvyšší súd Slovenskej republiky na základe uvedených skutočností konanie o zaplatenie sumy 36 000 eur podľa § 222 O. s. p. zastavil. V prevyšujúcej časti o zaplatenie sumy 17 774,15 eur napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa podľa § 220 O. s. p. zmenil a žalobu zamietol.

O trovách konania rozhodol tak, že ich účastníkom nepriznal, pretože v časti bola žaloba zamietnutá, teda v tejto časti bol úspešný žalovaný a v časti bolo odvolacie konanie zastavené

z príčin na strane žalovaného, teda o trovách konania rozhodol podľa § 224 ods. 1, 2 v spojení s § 142 ods. 2 a §146 ods. 2 O. s. p.

Proti rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3Obo 166/2010-795 zo dňa 12. 06. 2012 podal žalobca dovolanie, voči 2. a 3. výroku napadnutého rozsudku a domáhal sa, aby dovolací súd v zmysle § 243b ods. 2 O. s. p. napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zmenil tak, že rozsudok Krajského súdu v Bratislave zo dňa 05. 05. 2008, č. k. 4Cb/14/2009-726 v prevyšujúcej časti 17 774,15 eur ako vecne správny potvrdil a aby žalovanému uložil povinnosť nahradiť žalobcovi trovy prvostupňového, odvolacieho aj dovolacieho konania.

V odôvodnení dovolania stručne opísal doterajší priebeh konania a poukázal na v ňom vydané rozhodnutia, pričom konštatoval, že odvolací súd pri odôvodnení svojho ostatného rozhodnutia nepostupoval v súlade s požiadavkami vyjadrenými v náleze ústavného súdu. Dovolanie ďalej odôvodnil tým, že rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§241 ods. 2 písm. c/ O. s. p.).

Žalobca konštatoval, že odvolací súd zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa tak, že žalobu zamietol, čím implicitne umožnil žalovanému, aby sa novou žalobou o vydanie bezdôvodného obohatenia pokúsil získať od žalobcu inkasované plnenie späť.

Ďalej zdôraznil, že pri zachovaní systému neúplnej apelácie a princípu viazanosti odvolacieho súdu skutkovým stavom zisteným súdom prvého stupňa (§213 ods. 1 O. s. p.) je bez právneho významu to, že počas odvolacieho konania žalovaný judikovanú povinnosť splnil.

Následne v dovolaní uviedol, že v napadnutej veci bol na základe podanej ústavnej žiadosti zrušený rozsudok odvolacieho súdu a vec bola vrátená odvolaciemu súdu na ďalšie konanie, a to v čase, kedy žalovaný už v celom rozsahu žalobcovi uhradil uplatnenú pohľadávku. Konštatoval, že odvolací súd vzniknutú situáciu vyhodnotil tak, že uspokojením sporného nároku predmet konania odpadol. Z toho dôvodu následne zmenil rozhodnutie súdu prvého stupňa tak, že v časti nedotknutej späťvzatím odvolania žalobu zamietol.

Namietaný postup odvolacieho súdu nemožno podľa žalobcu považovať za správny, nakoľko odvolací súd obišiel právomoc Ústavného súdu SR; zamietol žalobu výlučne v dôsledku plnenia, ktoré bol žalovaný povinný realizovať (nemal možnosť výberu); s konečnou platnosťou nevyriešil právnu neistotu účastníkov konania, hoci ich spor bol riadne prejednaný a ukončený rozhodnutím súdu prvého stupňa; negoval výsledky celého pôvodného súdneho konania pred súdom prvého stupňa a vytvoril tak priestor pre novú žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia; poprel úlohu odvolacieho súdu, ktorý preskúmava vecnú správnosť prvostupňového rozhodnutia podľa stavu ku dňu vyhlásenia (§154 ods. 1 O. s. p., § 213 ods. 1 O. s. p.).

Podľa žalobcu, hoci došlo k opätovnému prerokovaniu veci odvolacím súdom, právne postavenie účastníkov konania nebolo dotknuté, nakoľko jedným z dôvodov pre zamietnutie žaloby bolo dobrovoľné plnenie zo strany žalovaného v čase právoplatnosti pôvodného rozhodnutia. Ďalej má za to, že opätovným prejednaním veci tak nebola zjednaná náprava vytknutého porušenia základných práv a slobôd účastníkov konania, ale iba zamietnutá žaloba pre dobrovoľné splnenie povinnosti, na ktorú bol žalovaný prvostupňovým a odvolacím súdom už skôr zaviazaný.

Žalobca ako ďalší dovolací dôvod uviedol, že rozhodnutie odvolacieho súdu je postihnuté inou vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§241 ods. 2 písm. b/ O. s. p.). Podľa jeho názoru je odôvodnenie napadnutého rozhodnutia v časti úvah o hodnotení dôkazov zmätočné a odvolací súd len okrajovo uviedol, v čom podľa jeho názoru spočíva právne posúdenie podstaty sporu, pričom zhodnotenie dôkazov, ktoré mali tento úsudok podporiť, v odôvodnení absentuje.

Žalobca konštatoval, že rozhodnutie odvolacieho súdu arbitrárne popiera zmysel a účel požiadavky vyjadrenej v § 157 ods. 2 O. s. p., nakoľko odôvodnenie dovolaním napadnutých výrokov nie je pre nedostatok dôvodov dostatočne preskúmateľné. Súčasne si uplatnil náhradu trov dovolacieho konania.

Vo vyjadrení k dovolaniu žalovaný uviedol, že výroky napadnutého rozsudku sú vecne správne. Podľa názoru žalovaného bolo plnenie vo výške 17 774,15 eur poskytnuté žalobcovi bezdôvodne, nakoľko žalobca nárok na odstupné v tejto výške nemá. Žalovaný mal za to, že odstupné vo výške 36 000 eur, ktoré uhradil žalobcovi dňa 22.06.2009, je v plnom rozsahu postačujúce.

Žalovaný vo vyjadrení rekapituloval svoje predchádzajúce argumentácie, ktoré sú obsiahnuté v súdnom spise.

Pokiaľ ide o trovy prvostupňového a odvolacieho konania, žalovaný mal za to, že s poukazom na § 142 ods. 2 O. s. p. je napadnuté rozhodnutie, v zmysle ktorého žiaden z účastníkov nemá nárok na náhradu trov konania, v prípade žalobcu a žalovaného spravodlivé a vecne správne. V zmysle rozsudku mal žalobca vo veci len čiastočný úspech (spočívajúci vtom, že konanie bolo v sume 36 000 eur zastavené v dôsledku čiastočného späťvzatia odvolania zo strany žalovaného), a preto žalovaný nevidí dôvod pre to, aby bola žalobcovi akákoľvek náhrada trov konania voči žalovanému priznaná.

Žalovaný preto navrhol, aby dovolací súd dovolanie v súlade s § 243b ods. 1 O. s. p. zamietol a aby rozhodol, že žalovaný má proti žalobcovi nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.), po zistení, že dovolanie podal včas účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), zastúpený advokátom (§ 241 ods. 1 O. s. p.), skúmal bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O. s. p.), či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Právo na súdnu ochranu nie je absolútne. V záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha obmedzeniam, resp. podmienkam (čl. 46 ods. 4 v spojení s čl. 51 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky). Právo na súdnu ochranu sa v občianskoprávnom konaní účinne zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých občianskoprávny súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania pred občianskoprávnym súdom, vrátane dovolacieho konania. V dovolacom konaní procesné podmienky upravujú ustanovenia § 236 a nasl. O. s. p. (I.ÚS 4/2011).

Dovolanie v občianskom súdnom konaní je mimoriadny opravný prostriedok, ktorým môže dovolací súd zasiahnuť do už odvolacím súdom právoplatne nastoleného stavu právnej istoty účastníkov konania o predmete konania. Preto dovolanie neslúži na nápravu akýchkoľvek

vád prvostupňovej alebo druhostupňovej fázy základného konania, ale len väd, ktorých závažnosť zákonodarca povýšil nad právnu istotu účastníkov konania (I. ÚS 35/2013).

Dovolanie možno podať iba ak to výslovne pripúšťa zákon (§ 236 ods. 1 O. s. p.). Občiansky súdny poriadok upravuje dovolanie ako mimoriadny opravný prostriedok, ktorý možno podať len proti právoplatným rozhodnutiam odvolacieho súdu výslovne uvedeným v zákone [§ 238 O. s. p. (pokiaľ ide o rozsudok) a § 239 O. s. p. (pokiaľ ide o uznesenie)], alebo len v prípade výskytu zákonom osobitne vymenovaných závažných procesných väd (§ 237 O. s. p.).

Podľa § 238 ods. 1 O. s. p. je dovolanie prípustné proti rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej.

V prejednávanej veci, žalobca dovolaním napadol druhý výrok rozsudku odvolacieho súdu, ktorým bol zmenený rozsudok súdu prvého stupňa vo veci samej a tretí výrok, týkajúci sa náhrady trov konania. Napadnutá časť rozsudku má znaky rozsudku podľa § 238 ods. 1 O. s. p., preto je dovolanie procesné prípustné.

Dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je tiež prípustné vtedy, ak je konanie postihnuté vadami taxatívne uvedenými v § 237 O. s. p., ktoré spôsobujú tzv. zmätočnosť rozhodnutia odvolacieho súdu. K týmto vadám prihliada dovolací súd, ak je dovolanie podané včas a na to oprávneným subjektom, z úradnej povinnosti (§ 242 ods. 1 veta druhá O. s. p.). Preto s prihliadnutím na ustanovenie § 242 ods. 1 veta druhá O. s. p., ukladajúce dovolaciemu súdu povinnosť prihliadnuť vždy na prípadnú procesnú vadu uvedenú v § 237 O. s. p. (či už to účastník namieta alebo nie), neobmedzil sa dovolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania smerujúceho proti rozsudku podľa § 238 O. s. p., ale sa zaoberal aj otázkou, či dovolanie nie je prípustné podľa § 237 O. s. p.

Dovolateľ vo svojom dovolaní okrem iného namietal arbitrárnosť odôvodnenia rozhodnutia v časti týkajúcej sa veci samej ako aj náhrady trov konania a nesprávne právne posúdenie veci. Dovolací súd sa ďalej najskôr zaoberal opodstatnenosťou tvrdenia žalobcu, že mu bola postupom súdu odňatá možnosť konať pred súdom podľa ust. § 237 písm. f/ O. s. p.

Odňatím možnosti konať pred súdom sa rozumie postup súdu, ktorým znemožní účastníkovi konania realizáciu procesných práv priznaných mu Občianskym súdnym poriadkom za účelom obhájenia a ochrany jeho práva právom chránených záujmov. Musí však ísť o znemožnenie realizácie konkrétnych procesných práv, ktoré by inak účastník mohol pred súdom uplatniť a z ktorých bol v dôsledku nesprávneho postupu súdu vylúčený. Nie je pritom rozhodujúce, či bola účastníkovi odňatá možnosť konať pred súdom v odvolacom konaní alebo v konaní pred súdom prvého stupňa. Za postup odnímajúci účastníkovi konania možnosť konať pred súdom možno označiť aj nedostatok riadneho a vyčerpávajúceho odôvodnenia rozhodnutia odvolacieho súdu, na ktorý správne poukázal dovolateľ.

Podľa ust. § 157 ods. 2 O. s. p. v odôvodnení rozsudku súd uvedie, čoho sa navrhovateľ (žalobca) domáhal a z akých dôvodov, ako sa vo veci vyjadril odporca (žalovaný), prípadne iný účastník konania, stručne, jasne a výstižne vysvetlí, ktoré skutočnosti považuje za preukázané a ktoré nie, z ktorých dôkazov vychádzal a akými úvahami sa pri hodnotení dôkazov riadil, prečo nevykonal ďalšie navrhnuté dôkazy a ako vec právne posúdil. Súd dbá na to, aby odôvodnenie rozsudku bolo presvedčivé. Takéto odôvodnenie musí obsahovať aj rozsudok odvolacieho súdu /§ 211 ods. 2 O. s. p./.

To, že právo na riadne odôvodnenie súdneho rozhodnutia patrí medzi základné zásady spravodlivého súdneho procesu, jednoznačne vyplýva z ustálenej judikatúry ESLP. Judikatúra tohto súdu však nevyžaduje, aby na každý argument strany, aj na taký, ktorý je pre rozhodnutie bezvýznamný, bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia. Ak ale ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-A, s. 12, § 29; Hiro Balani c. Španielsko z 9. decembra 1994, séria A, č. 303-B; Georgiadis c. Grécko z 29. mája 1997; Higgins c. Francúzsko z 19. februára 1998).

Rovnako sa Ústavný súd Slovenskej republiky vyjadril k povinnosti súdov riadne odôvodniť svoje rozhodnutie aj v náleze III. ÚS 119/2003-30. Ústavný súd už vyslovil, že súčasťou obsahu základného práva na spravodlivý proces je aj právo účastníka konania na také odôvodnenie súdneho rozhodnutia, ktoré jasne a zrozumiteľne dáva odpovede na všetky právne a skutkovo relevantné otázky súvisiace s predmetom súdnej ochrany, t. j. s uplatnením nárokov a obranou proti takému uplatneniu (IV. ÚS 115/2003).

Dovolací súd v nadväznosti na uvedené zdôrazňuje, že všeobecný súd nemusí dať odpoveď na všetky otázky nastolené účastníkom konania, ale len na tie, ktoré majú pre vec podstatný význam, prípadne dostatočne objasňujú skutkový a právny základ rozhodnutia bez toho, aby zachádzali do všetkých detailov sporu uvádzaných účastníkmi konania (I. ÚS 241/2007).

Z obsahu spisu vyplýva, že žalobca si uplatnil nárok na zaplatenie odstupného v súvislosti s ukončením zmluvy o obchodnom zastúpení. Súd prvého stupňa vo veci vydal dve rozhodnutia, ktorými žalobe vyhovel, pričom nárok posudzoval podľa ustanovení § 652, § 669 ods. 1 písm. a/, b/, § 669 ods. 2 Obchodného zákonníka, t.j. zisťoval splnenie zákonných podmienok vzniku uplatneného nároku a jeho výšku. Odvolací súd vydal vo veci samej tri rozhodnutia. Prvým rozhodnutím rozsudok súdu prvého stupňa zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie a druhým rozhodnutím z 19. 05. 2009 č. k. 4Obo/117/2008-749 rozhodnutie súdu prvého stupňa potvrdil ako vecne správne. Na základe uvedeného právoplatného potvrdzujúceho rozsudku žalovaný zaplatil žalobcovi uplatnený nárok spolu s náhradou trov konania.

Na sťažnosť žalovaného ústavný súd nálezom III.ÚS 131/2010-39 zo dňa 25. 08. 2010 druhý rozsudok odvolacieho súdu z 19. 05. 2009 č. k. 4Obo/117/2008-749 zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie z dôvodu arbitrárnosti.

Po zrušení rozsudku odvolacieho súdu, ústavným súdom, žalovaný oznámil odvolaciemu súdu, že žalobcu vyzval na vrátenie plnenia, nakoľko odpadol jeho právny dôvod. V časti o zaplatenie 36 000 eur vzal odvolanie späť a vo zvyšnej časti nároku, t.j. o zaplatenie 17 774,15 eur, žiadal odvolanie prejednať z dôvodov uvedených v odvolaní. Žalobca v písomnom podaní adresovanom odvolaciemu súdu, ako aj na pojednávaní potvrdil, že žalovaný mu uhradil žalovanú sumu, pričom zotrval na prejednaní žaloby, z dôvodu odstránia stavu právnej neistoty.

V novom rozhodnutí vo veci odvolací súd, po zistení, že žalobca sumu 17 774,15 eur žalovanému nevrátil, po poukaze na ustanovenie § 154 O. s. p. rozsudok súdu prvého stupňa zmenil tak, že žalobu zamietol, nakoľko dlh žalovaného zanikol.

Preskúmaním veci dovolací súd dospel k záveru, že ostatné rozhodnutie odvolacieho súdu nezodpovedá vyššie uvedeným požiadavkám kladeným na odôvodnenie rozhodnutí. Skutkový a právny záver týkajúci sa zániku záväzku splnením, nie je v danom prípade riadne odôvodnený a zlučiteľný s čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, a preto napadnuté rozhodnutie nespĺňa parametre zákonného odôvodnenia (§ 157 ods. 2 O. s. p.). Podľa názoru dovolacieho súdu, odvolací súd sa vo svojom rozsudku, nevysporiadal so všetkými pre vec významnými argumentmi, najmä z akých dôvodov neprihliadol na nález ústavného súdu a procesné úkony účastníkov konania, ktorí navrhli vec prejednať a aplikovať doteraz použité ustanovenia Obchodného zákonníka o obchodnom zastúpení.

Podľa ustanovenia § 213 ods. 2 O. s. p. ak je odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je pre rozhodnutie veci rozhodujúce, vyzve účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

Dovolací súd vzhľadom na vyššie uvedené ďalej konštatuje, že žalobca bol postupom odvolacieho súdu vylúčený z realizácie procesných práv daných Občianskym súdnym poriadkom, nakoľko odvolací súd vo veci samej rozhodol na základe zániku záväzku splnením, pričom pri doterajšom rozhodovaní veci neboli použité ustanovenia právneho predpisu upravujúce splnenie záväzku, a účastníkov konania nevyzval, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili. Za týchto okolností bola žalobcovi postupom odvolacieho súdu odňatá možnosť konať pred súdom.

Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O. s. p. je nielen dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania, ale zároveň je tiež okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom takouto procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

Dovolací súd preto rozhodol o zrušení rozsudku odvolacieho súdu v napadnutej časti podľa § 243b ods. 2 O. s. p. a o vrátení veci tomuto súdu na ďalšie konanie. V ďalšom konaní, v ktorom je odvolací súd viazaný právnym názorom dovolacieho súdu (§ 243d ods. 1 O. s. p.), sa odvolací súd vysporiada s vytknutými vadami v intenciách dovolacieho súdu, opätovne vo veci rozhodne a svoje rozhodnutie náležite odôvodní. V novom rozhodnutí rozhodne súd znova aj o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 veta tretia O. s. p.).

Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa Najvyšší súd Slovenskej republiky ďalšími námietkami uvedenými v dovolaní.

Toto rozhodnutie bolo prijaté rozhodnutím senátu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 5:0.

Poučenie: Proti tomuto rozhodnutiu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave, 25. septembra 2014

JUDr. Viera Pepelová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia: H.